

Partnerschap met ouders: het kan!

Cees de Wit

De relatie tussen ouders en de peuterspeelzaal of de school van hun kind is maakbaar.

Maar dan moet je als team wel het voortouw nemen en de toon zetten. En dat vooronderstelt weer dat je helder voor ogen hebt wat voor leef-, leer- en werkgemeenschap je wilt zijn.

Als ouders in contact komen met Wittering.nl, een basisschool in Rosmalen, dan merken ze meteen: dit is een school die weet wat ze wil. Een school die ouders ziet als partners in de begeleiding van hun kind. Een school ook met hoge verwachtingen van ouders.

Ouders 'draaien' bij voorkeur elk jaar een paar uur mee in de unit van hun kind om een idee te krijgen van waar hun kind overdag mee bezig is.

Wittering.nl ziet dit als een wezenlijk onderdeel van de introductie van ouders in de school en heeft er veel profijt van. Nu ligt zo'n keuze voor een gerichte introductie bij Wittering.nl voor de hand vanwege het nogal afwijkende onderwijsconcept dat ze hanteert. Maar zouden peuterspeelzalen en andere scholen daar niet evenveel profijt van hebben? Immers, educatie en onderwijs zijn de afgelopen tijd nogal veranderd en de beelden die ouders ervan hebben corresponderen niet altijd met de werkelijkheid. Willen ouders de verhalen van hun kind goed kunnen plaatsen, dan is een goed beeld van belang. Je kunt er als ouder een verhaal over horen vertellen, je kunt er iets over lezen, maar er gaat toch niets boven het zelf ervaren.

Op Wittering.nl zetten ouders hun kwaliteiten, expertise of netwerken in voor de school.

Wittering.nl stelt zich op het standpunt dat een school die niet optimaal gebruik maakt van de kwaliteiten van ouders zichzelf tekort doet. Bovendien, ouders die zich inzetten voor de school, leren de school beter kennen en dat kan de begeleiding van hun kind ten goede komen. Die inzet kan heel verschillend zijn. Het kan gaan om assisteren bij de uitvoering van het onderwijs, zelf een workshop geven over een thema waarin de ouder goed thuis is, activiteiten helpen organiseren, participeren in de medezeggenschapsraad, een rol vervullen in de oudervereniging, enzovoort.

Fotobureau Lens – Den Bosch

Alle ouders worden bij inschrijving van hun kind automatisch lid van de oudervereniging, tenzij ze daar bezwaar tegen aantekenen.

Voor Wittering.nl is de vereniging een consequentie van haar overtuiging dat je partnerschap *samen* vorm geeft. Voor de kwaliteit van dat partnerschap ben je ook samen verantwoordelijk (De Wit, 2008).

Partnerschap

Uit internationaal onderzoek blijkt dat betrokkenheid van ouders bij en participatie op de school of peuterspeelzaal van hun kind, het kind direct of indirect ten goede komen (Beek e.a., 2007).

Partnerschap tussen ouders en peuterspeelzaal of school is te omschrijven als een wederzijdse betrokkenheid, met het oogmerk optimale omstandigheden voor de ontwikkeling en het leren van kinderen, thuis en op peuterspeelzaal of school te realiseren. Ouders en instelling hebben dus een gezamenlijk belang: een zo gunstig mogelijke ontwikkeling van het kind. Daarom gaan ze als gelijkwaardige (niet gelijke!) partners met elkaar in gesprek en werken ze zoveel mogelijk samen. Daarbij staat te allen tijde het kind centraal (Beek e.a. 2007).

Wederzijdse betrokkenheid

We spreken bewust over partnerschap omdat gebruikelijkere termen als ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie maar één kant van de medaille laten zien. De betrokkenheid van peuterspeelzaal of school bij de ouders c.q. de thuissituatie van de kinderen is minstens zo belangrijk. Het blijkt daarnaast zinvol een onderscheid te maken tussen de betrokkenheid van ouders bij de ontwikkeling en het leren van hun eigen kind en hun betrokkenheid bij de groep van hun kind en de peuterspeelzaal of de school als geheel. Dit leidt tot drie lijnen in de wederzijdse betrokkenheid (figuur 1).

Op elke lijn is nog weer een onderscheid te maken tussen meelevens, meehelpten, meedenken en meebeslissen. Wie een onderscheid wil maken tussen betrokkenheid en participatie kan een grens trekken tussen meelevens aan

Vorm \ Richting	Meeleven	Meehelpen	Meedenken	Meebeslissen
Ouders > eigen kind	1	2	3	4
Ouders > groep en de school of instelling als geheel	5	6	7	8
De instelling of school > ouders	9	10	11	12

Figuur 1 Vormen van wederzijdse betrokkenheid

de ene kant en de andere vormen aan de andere kant. Cel 12 blijft principieel leeg. Immers, zoals de eindverantwoordelijkheid over wat er op peuterspeelzaal of school gebeurt bij de professionals ligt, zo ligt de *eind*verantwoordelijkheid over de opvoeding bij de ouders. En daar hoort geen meebeslissen van de professionals bij.

Wat voor gemeenschap willen we zijn?

Figuur 1 roept vaak heel wat vragen op. Welke positie geven we ouders als gelijkwaardige partner? In hoeverre kunnen zij meehelpten, meedenken en meebeslissen? Los daarvan is er de wettelijk geregelde medezeggenschap.

Een minder gestelde, maar wel degelijk relevante vraag is ook: en wat doen zij en wijzelf om elkaar betrokken te houden, om goed met elkaar te kunnen meelevens (cellen 1, 5 en 9)? En ten slotte: wat doen wij om mee te helpen en mee te denken als ouders vanuit de thuissituatie met vragen komen? Waar liggen dan onze grenzen (cellen 10 en 11)? Kortom, willen wij een gemeenschap zijn waarbij de ouders aan de zijlijn staan? Of willen wij een gemeenschap zijn waarin zij actief betrokken zijn bij het leren en de ontwikkeling van hun kind en waarin ze optimaal participeren met hun kwaliteiten, expertise en netwerk? Anders gezegd: een gemeenschap waarin we niet óver maar mét elkaar praten, niet vóór maar mét elkaar denken?

Het antwoord bepaalt mede je opstelling tot de ouders. Op een school waar sprake was van een afnemende ouderparticipatie, zei een leraar: 'Ik sta daar niet van te kijken. Het is net als bij verenigingen: leden zat, maar iets dóen voor de vereniging ...? Ho maar!' Zijn we dan bij het bevorderen van partnerschap met een achterhoedegevecht bezig, moedig maar weinig realistisch? Wij denken van niet. Niet de vraag 'wie wil tegenwoordig nog actief zijn in of voor een vereniging?' is aan de orde, maar de vraag: 'wat voor vereniging, wat voor gemeenschap, willen we

als peuterspeelzaal of school zijn?'. Partnerschap en participatie van ouders in de peuterzaal- of schoolgemeenschap zijn in het belang van het kind. We zien steeds meer goede voorbeelden.

Het gaat er vooral om de goede dingen te doen, vanuit een duidelijk zicht op de doelen die we met partnerschap willen realiseren (figuur 2) en met aansprekende ambities. Denkend vanuit het belang van het kind zou de ambitie moeten zijn om 100% van de ouders te betrekken of te laten participeren in relatie tot hun eigen kind (cellen 1-4, figuur 1). In de praktijk zal het erom spannen, maar als streefrichting is die ambitie te verdedigen. Op de tweede lijn (cellen 5-8) zien we steeds meer peuterspeelzalen en scholen aan ouders vragen ook op groeps- of organisatieniveau een bijdrage te leveren. Naarmate partnerschap op de eerste lijn (cellen 1-4) beter vorm krijgt, kun je gemakkelijker ook ouders vinden die incidenteel of structureel een rol willen vervullen in of rond het primair proces, of op het niveau van de groep of organisatie. Ook daar blijkt een proactieve houding te lonen: veel ouders willen gevraagd worden.

Partnerschap ontstaat niet vanzelf

Wittering.nl benut de eerste contacten met ouders en de informatie over de school om meteen al de toon te zetten: op onze school gaan we als partners met elkaar om! En dat kan niet bij praten of schrijven blijven: als ouders dat partnerschap niet ervaren, dan blijven het loze woorden. Het team heeft ook duidelijk voor ogen welke doelen dat partnerschap dient (figuur 2) en ten slotte heeft het partnerschap vorm gekregen vanuit het idee dat team en ouders samen een traject lopen zolang het kind op school zit.

Dat traject kent een driedeling (figuur 3). In het voortraject bouw je de relatie op. In het hoofdtraject onderhoud je de relatie samen en bouw je die zoveel mogelijk uit. En ten slotte bouw je de relatie weer af rond

de tijd dat het kind peuterspeelzaal of school verlaat (Beek e.a., 2007). Dat alles vraagt een investering van beide kanten die loont en waarvan je jarenlang plezier kunt hebben. Je investeert in de relatie voordat je die nodig hebt. Want de relatie kan onder druk komen te staan, en dan is het handig als je elkaar kent en elkaar kunt vinden in een gezamenlijk belang: wat is goed voor dit kind?

In het voortraject komt het erop aan te laten zien waarvoor je als instelling staat en waarvoor je gaat, wat je van ouders verwacht en wat zij van jou mogen verwachten, ook op het vlak van partnerschap, communicatie en samenwerking. Neem als team het voortouw en verleidt ouders tot partnerschap. En - minstens zo belangrijk - zet daar ook de toon. Wordt in de informatie die vooraf over je peuterspeelzaal of school beschikbaar is al duidelijk hoe je met ouders wilt omgaan en waarom dat zo is? Stel je je in de kennismaking, in het intakegesprek en bij de inschrijving zelf op als partner? Laat je ouders in het intakegesprek of bij de inschrijving merken dat je hun ervaringsdeskundigheid waardeert en dat je geïnteresseerd bent in hun opvattingen over hun kind? Dan wordt ook duidelijk in hoeverre je de ouders in het hoofdtraject (nog verder) moet introduceren in je peuterspeelzaal of school. Met een exitgesprek kun je het traject afsluiten.

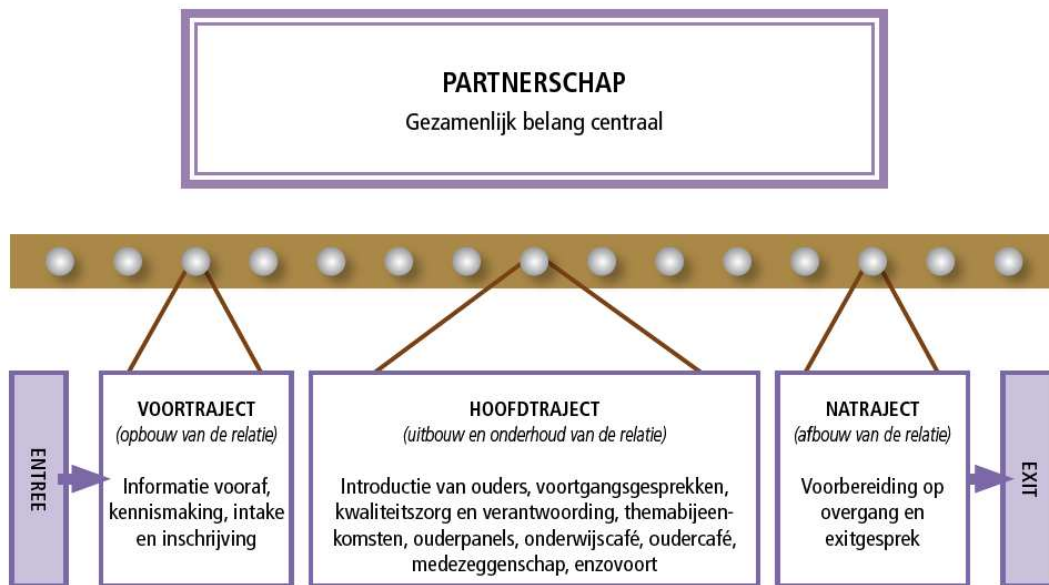
De kapstok uit figuur 3 helpt je te bepalen met welke instrumenten je je visie in praktijk kunt brengen en je ambities kunt waarmaken. Er zijn meer wegen die naar partnerschap leiden. Peuterspeelzalen en scholen verschillen onderling, en dat geldt niet minder voor de ouders. Partnerschap vraagt maatwerk (Klaassen, 2008), maar is wel degelijk haalbaar (Beek e.a., 2007; De Wit, 2008).

Afstemming peuterspeelzaal - basisschool

De samenwerking tussen peuterspeelzaal en basisschool kan heel vruchtbaar blijken als het erom gaat het partnerschap dat op de peuterspeelzaal al begint in het basisonderwijs uit te bouwen. De drempel die ouders tegenkomen op hun pad richting peuterspeelzaal is vaak lager dan die naar de basisschool. Heeft het partnerschap op de peuterspeelzaal al goed vorm gekregen, dan kan de basis-

Doelen	Invulling
Pedagogisch doel	Het realiseren van afstemming in opvoedend denken en handelen, dus in de benadering van kinderen, thuis en in de instelling of op school
Organisatorisch doel	Het optimaliseren van het reilen en zeilen van de instelling of school als organisatie en gemeenschap, mede door de inbreng van ouders
Democratisch doel	Het informeel en formeel meedenken en meebeslissen van ouders met de instelling of school en het afleggen van verantwoording door de instelling of school over haar werk aan ouders

Figuur 2 Algemene doelen van partnerschap

Figuur 3 Het traject dat instelling of school en ouders samen lopen (met voorbeelden van instrumenten die in te zetten zijn)

school daarop voortborduren. Natuurlijk zal de relatie met ouders wat veranderen naarmate hun kind ouder wordt en zowel zij als de school meer rechtstreeks met het kind regelen of bespreken, zonder tussenkomst van de partner (school respectievelijk de ouders). Immers, het is de bedoeling dat het kind steeds meer verantwoordelijkheid voor zijn eigen leren en leven leert nemen. Maar principieel is er geen onderscheid in dat partnerschap in peuterspeelzaal of school, getuige ook het toenemende aantal scholen voor voortgezet onderwijs dat maar wat graag wil voortbouwen op het partnerschap van ouders met basisscholen.

Tot slot

In de praktijk bestaan verschillende barrières die een goede dialoog en partnerschap tussen beroepskrachten en ouders in de weg staan: beroepskrachten denken vaak vanuit onmogelijkheden en vinden vaak dat ze al veel geprobeerd hebben, terwijl er geen inspirerende visie is, geen duidelijke ambitie, geen daarbij aansluitende grondhouding en (er) dus ook weinig direct appel op ouders wordt gedaan om mee te gaan in een partnerschapsrelatie.' (Smit c.s. (2008), pagina 72). De hier beschreven weg helpt je als team om tot een optimalisering te komen van de relatie tussen ouders en peuterspeelzaal of school: een inspirerende visie, een duidelijke ambitie, een bij partnerschap aansluitende grondhouding en een beleid dat een direct appel op ouders doet om zich ook als partner op te stellen. Onze ervaringen in de ondersteuning van instellingen, scholen voor primair en voortgezet

onderwijs en besturen, bevestigen dat de relatie in hoge mate maakbaar is: *de peuterspeelzaal of school kan de ouders krijgen die ze wil, en omgekeerd, maar dat gaat niet vanzelf!*

Cees de Wit werkt als adviseur bij KPC Groep. De bevordering van de participatie van medewerkers, kinderen en ouders ziet hij als een van de grootste uitdagingen voor de naaste toekomst.

Literatuur

- Beek, S., A. van Rooijen & C. de Wit (2007): *Samen kun je meer dan alleen. Educatief partnerschap met ouders in primair en voortgezet onderwijs*. Den Haag: Q*Primair; 's-Hertogenbosch: KPC Groep (te downloaden van www.oudersalspartners.nl)
- Klaassen, C. (2008): *Scholen op weg naar educatief partnerschap met ouders*. Nijmegen: Radboud Universiteit
- Smit, F., G. Driessen, J. van Kuijk & C. de Wit (2008): *VVE en ouders. Ouderbetrokkenheid en -participatie in de Voor- en Vroegschoolse Educatie*. Nijmegen: ITS
- Wit, C. de (2008): *Educatief partnerschap tussen ouders en school. Visie en praktijk op Wittering.nl*. 's-Hertogenbosch: KPC Groep

Voor meer informatie kunt u kijken op www.wittering.nl en www.oudersalspartner.nl